

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CẤU TẠO ĐẶC BIỆT ĐỂ NHẬN BIẾT GỖ SA MỘC DẦU *Cunninghamia konishii* Hayata

Vũ Thị Hồng Thắm, Lưu Quốc Thành, Vũ Thị Ngoan, Bùi Hữu Thường

Viện Nghiên cứu Công nghiệp rừng, Viện Khoa học Lâm nghiệp Việt Nam

Từ khóa: Cấu tạo
gỗ, gỗ Sa mộc dầu,
Cunninghamia
konishii

Keywords:
Wood anatomy,
Cunninghamia
konishii Hayata, wood
indentification

TÓM TẮT

Gỗ Sa mộc dầu *Cunninghamia konishii* Hayata là một trong những loại gỗ quý hiếm, có giá trị kinh tế cao và nằm trong danh sách những loài thực vật nguy cấp ở nước ta. Gỗ có màu ngà vàng, gỗ nhẹ trung bình, khối lượng riêng 0,4 - 0,5 kg/cm³. Gỗ có vân thớ đẹp, mùi thơm đặc trưng. Vòng sinh trưởng rõ rệt, gỗ sớm - gỗ muộn phân biệt, có tế bào chứa tinh dầu. Tia gỗ nhỏ hẹp, chủ yếu 1 dãy tế bào, tia gỗ không đồng nhất. Lỗ thông ngang giữa quản bào với quản bào là lỗ thông ngang có vành; giữa quản bào và tia là lỗ thông ngang không có vành, thuộc loại ít lỗ thông ngang trong một khoang tế bào (1-3 lỗ thông ngang trong một khoang tế bào).

Cunninghamia konishii Hayata and some special anatomical characters for identification

Cunninghamia konishii Hayata is one of the rare species, a high economical value and listed in the endangered species. Wood colour is pale yellow, medium density (0.4-0.5 g/cm³), the grain is straight and beautiful. This species has a distinct aroma. Growing rings are distinct, heartwood and softwood are difference. The rays are narrow, mainly one cell seriate in width, and heterogeneous in height. Perforations between tracheids and tracheids are simple and border perforations, between tracheids and rays are simple and no border perforations with 1-3 bars and a few pits in in a cell cavity.

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Loài cây gỗ Sa mộc dầu có tên địa phương là cây Lung linh. Ở nhiều nơi được biết dưới tên Ngọc am. Tên khoa học của loài là *Cunninghamia konishii* Hayata, họ Hoàng đàn (Cupressaceae). Đây là loài cây hiếm có ở Trung Quốc, Đài Loan, Lào và Việt Nam. Ở Việt Nam, loài này có phân bố hạn chế ở trên một số vùng núi cao ở miền Bắc như Hà Giang (Tây Côn Lĩnh, Du Già, Hoàng Su Phì), Sơn La (Khu BTTN Xuân Nha), Thanh Hóa (Pù Hu, Xuân Liên, Mường

Lát), Nghệ An (Pù Hoạt, Pù Mát, Kỳ Sơn). Sa mộc dầu đã được ghi trong Sách Đỏ Việt Nam với cấp đánh giá “hiếm” (Bậc R) (Sách Đỏ Việt Nam, 2007) và Danh mục Thực vật rừng, Động vật rừng nguy cấp, quý hiếm (nhóm IA) của Nghị định số 06/2019/NĐ-CP ngày 22 tháng 01 năm 2019 của Chính phủ để hạn chế khai thác, sử dụng vì mục đích thương mại.

Loài cây này có gỗ nhẹ, hơi thơm, ít bị mối mọt, dùng trong xây dựng, đóng đồ dùng gia đình. Vỏ có nhiều nhựa. Tinh dầu dùng làm